

В основному Законі України викладено, що «громадяни України мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації» [1]. Відповідно, працівники органів внутрішніх справ України повинні бути підготовлені до охорони та забезпечення громадського порядку під час масових заходів. Відомо, що масові заходи - це організована, санкціонована (або несанкціонована) форма активних дій великих груп людей в громадських місцях з метою виявлення їх волі, захисту своїх прав та свобод, законних інтересів, задоволення потреб в економічній, політичній, соціально-культурній, інших матеріальних і духовних сферах [2]. Виділяють шість основних груп масових заходів: громадсько-політичні, спортивні, культурно-масові релігійні, спеціальні, змішані.

Необхідно констатувати, що успіх і ефективність дій працівників органів внутрішніх справ України значною мірою залежать від їхньої психологічної підготовки, що включає виховання почуття обов'язку, відповідальності; забезпечення системою знань і уявлень про особливості та умови діяльності, їх вимоги до особистості; формування умінь і навичок виконання службових обов'язків; розвитку емоційно-вольової стійкості, здатності до ефективного саморегуляції при ускладненні ситуації; формування вміння реально оцінювати рівень своєї підготовленості до виконання професійних завдань, прогнозувати результати діяльності, коригувати свої вчинки[3].

Психологічна підготовка до дій під час масових заходів повинна здійснюється через наступні етапи:

- відбір працівників до дій під час масових заходів за наступними критеріями: знання нормативно-правової бази та фізична підготовка;
- психологічне забезпечення адаптації до дій під час масових заходів з використанням інтерактивних технологій навчання;
- формування психологічної готовності до дій під час масових заходів, що включає залучення до тактико-спеціальних навчань з метою удосконалення знань, умінь та навичок практичного відпрацювання дій особового складу при виникненні групових порушень громадського порядку та масових безпорядків;
- психологічне супроводження особистості працівника, що залучається до охорони громадського порядку під час масових заходів;
- психологічна реабілітація співробітників після їх участі в діях, пов'язаних з професійним ризиком і небезпекою.

Принагідно, психологічна підготовка працівників органів внутрішніх справ України до дій під час масових заходів має на меті розвинути наявний психологічний потенціал у ширій спектр професійно значущих знань, умінь та навичок, що стане однією з важливих ланок реформування правоохоронної системи України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), - 1996, - № 30.
2. Поліщук В.Г. Правове забезпечення прав та свобод громадян при проведенні масових заходів // Вісник Запорізького юридичного інституту. - 1999. - №1. - С.130-139.
3. Юридична психологія: підручник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казмирєнко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казмирєнко, Є.М. Моїсєєва. - Вид. 2-е, доопр. та доп. - К.: КНІ, 2008. - 352 с.

ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Бажанюк Валентина Станіславівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології та педагогіки навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ **Банас Олена Антонівна**, кандидат психологічних наук, слідчий Дарницького РВСС м. Києва

Креативне мислення складає найважливішу умову досягнення особистістю високого рівня професіоналізму. Тому цілком логічним є звернення психологів до когнітивної сфери особистості (Г. Балл, П. Бандурка, М. Костицький С. Максименко, В. Моляко, В. Москалець, Н. Пов'якель, М. Савчин, М. Смульсон, Ю. Швалб та ін.).

В галузі правознавчих спеціалізацій накопичений певний досвід удосконалення процесу підготовки юристів (В. Васильєв, О. Тихоміров, О. Шмоткін), психологічного аналізу юридичної діяльності (В. Андросюк,

В. Васильєв, М. Єнікєв, Ю. Занєк Л. Казміренко, В. Медведєв, В. Сєнєв, Ю. Чуфаровський, В. Шєпєтько, Г. Юхновець), дослїдженє конкретних питань процесу реалїзацї правничої дїяльностї (Н. Андєєва, В. Васильєв, Н. Мамонтова, А. Ратїнов, Г. Шїханцов). Однак в процесї пїдготовки юрїстів виникає запит на новї психолого-педагогїчні технологїї, якї допоможуть у пїдготовцї сучасного спецїалїста правознавця.

Мета нашої програми полягала у розробленнї, впровадженнї та верифїкацїї ефектївностї розробленої психолого-педагогїчної технологїї формування креативного мислення у майбутніх фахівцїв юридичного профїлю, у створеннї мотивацїйно-розвивального та інформацїйно збагаченого освїтнього середовища, застосуваннї креативних методїв навчання, в актуалїзацїї здїбностї здїйснювати пошук альтернатив у розв'язаннї проблемних ситуацїї.

Програма формування креативного мислення у майбутніх юрїстів складається з 6 етапїв, кожний з яких має свої особливостї, цїлї та завдання.

Основним завданням першого етапу було впровадження методологїчного пїдходу (особистїсно-орїєнтованого та стратегїального) до формування креативного мислення у майбутніх юрїстів. На другому етапї ми створювали мотивацїйно-розвивальне середовище для формування креативного мислення. На третьому етапї основним завданням було створення інформацїйно збагаченого освїтнього середовища в процесї навчання студентїв юридичного профїлю, що передбачало: формування вмїнь щодо налагодження наукових контактїв з провідними університетами та інститутами, органїзацїю майстер-класїв для запозичення інтелектуального та креативного досвїду у провідних вчених, органїзацїю спецїальних тренїнгових занятїв зї студентами для розвитку навичок соцїальної компетенцїї, збагачення предметної та соцїальної інформацїї в сферї правознавства, використання можливостей розвитку інтересїв, захоплень, хобї для інтелектуального розвитку особистостї. На четвертому етапї проводився тренїнг креативного мислення для майбутніх юрїстів з використанням стратегїального пїдходу. На основї такої методологїї дослїджували вибудовували метастратегїї нових ідей в правознавствї, розробляли гїпотетичнї ідей щодо нових їх рїшень (макростратегїї), вчилися переводити розроблену новизну в зручну практичну інформацїю (у виглядї мїкростратегїї). На п'ятому етапї розроблялися креативнї методи навчання вмїнню здїйснювати пошук розв'язання проблемних ситуацїї в правознавствї. На шостому заключному етапї проводилося навчання викладачїв правових дисциплїн з метою збагачення освїтніх дисциплїн креативними формами навчання.

Стратегїальний пїдхїд має широке використання у розвиваючїї системї навчання, де особливий акцент робиться на систематизацїї та узагальненнї понять, розробленнї конкретних крокїв розв'язання проблемної ситуацїї. Розумїння глобальностї та видїв тип стратегїї за принципом роботи і активне прикладне використання в юридичну практику дає широкї можливостї їх впровадження в практику проведення тренїнгу креативного мислення.

Креативне мислення представляє собою поєднання особливостей сприймання, яке здїйснюється новим способом, здїбность знаходити новї зв'язки та ствївїдношення, виникнення нових ідей та поєднань, схильность здїйснювати та впїзнавати новизну, дїяльность розуму, трансформацїя досвїду в нову органїзацїю. У результатї запровадження тренїнгу креативного мислення майбутнї юрїсти навчилися органїзовувати та моделювати свою дїяльность, намїчати ведучї та поточнї цїлї та завдання, шукати оригїнальнї шляхи їх вирїшення, вибирати оптимальнї шляхи при наявностї альтернативи, здїйснювати та аргументувати вибїр, передбачати його наслїдки, дїяти самостїйно, порївнювати отриманї результати з груповими досягненнями, об'єктивно оцїнювати процес і результат проєктування. Тренїнг креативного мислення з використанням методу проєктїв з його динамїчностю, раптовостю виникнення проблем, запитом на активну розмову дїяльность, за умов роботи в нерегуламентованому середовищї, дозволяє формувати значимї для майбутнього юрїста особливї якостї розуму.

Представлена психологїчна технологїя дає можливость формувати деякї особистїснї якостї. Особливо це помітно в групових процесях, що стосуються вмїнь працювати в колективї, брати на себе відповідальность за прийняте рїшення, аналізувати результати дїяльностї, отримати унікальний пїзнавальний досвїд.

В цілому, реалізований у дослідженні особистісно-орієнтований та стратегіальний підхід істотно вплинув на процес формування креативного мислення майбутніх юристів та сприяв досягненню високих успіхів у розв'язанні проблемних ситуацій в сфері права.

КАТЕГОРІЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ

Бойко-Бузиль Юлія Юріївна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології та педагогіки навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Бойко Андрій Юрійович, страшний офіцер Державної прикордонної служби України

Рівень правової культури суспільства визначає неминучість та вектор шляху правого реформування держави й детермінується правовою свідомістю кожного її громадянина, що і обумовило необхідність виокремлення такої особливої категорії як правосвідомість та розкриття її змісту.

Правосвідомість є сукупністю уявлень та почуттів, поглядів та емоцій, оцінок та установок, що відображають відношення людей до діючого права [1].

Саме існування правових явищ пов'язане з волею та свідомістю людей. Вимоги суспільного життя не можуть бути виражені в якості юридичних вимог доти, доки не будуть усвідомлені людиною та не стануть керівництвом до дій, зокрема правослухняної поведінки.

Основою правосвідомості є інтерналізація особистістю тих соціальних цінностей, які забезпечуються правом. Правосвідомість особистості формується в процесі соціалізації через систематичний розвиток в особистості позитивних правових орієнтацій, формування престижу права в системі її соціальних цінностей [2].

Правосвідомість визначається правовими принципами суспільства, практикою правозастосування, реальними умовами життєдіяльності людей, моральним досвідом та традиціями суспільства, системою розповсюджених оціночних відношень до правозначимих явищ. Найбільш стійкі нормативно-ціннісні позиції особистості утворюють сферу її право значимих установок - викликають стереотипну готовність до певних дій в правозначимих ситуаціях.

Виокремлюють правосвідомість суспільну (як сферу суспільної свідомості, що визначається правовою ідеологією та детермінує спрямованість правотворчості й механізми праворегуляції), масову (як розуміння права значних за об'ємом сукупностей людей), корпоративну (як уявлення представників різних професій, соціальних груп та прошарків), групову (як стихійне розуміння превенції права, що залежить від групових та колективних інтересів) та індивідуальну (як власне розуміння особистістю закону та необхідності й форм прояву законослухняної поведінки).

Структурно правосвідомість поділяється на: знання змісту, цілей та задач правових приписів, суб'єктивне відношення до правових норм, готовність керуватися правовими нормами.

Структура правосвідомості традиційно включає в себе наступні блоки:

- правова ідеологія (відношення суспільства до права в цілому - правове середовище особистості): правові доктрини та поняття, принципи, рівні юридичної науки в цілому;

- правова психологія (емоційна оцінка суспільством та окремими людьми правових явищ): почуття, настрої, переживання, психологічна ідентифікація з правом;

- індивідуальні знання про право (рівень знань кожної окремої особистості): рівень вченого-правника, неспеціаліста;

- особистісні цінності індивіда (власний досвід і система переконань, використовуючи які людина оцінює правові явища);

- вольовий потенціал індивіда (власний досвід і система переконань, використовуючи які людина приймає рішення, що детермінують правомірність або неправомірність її поведінки).

Виділяють декілька рівнів правосвідомості.